

КОГНІТИВНА СЕМАНТИКА

УДК 811.161.2'42

Жанна Колоїз, д-р філол. наук, проф.
ДВНЗ “Криворізький національний університет”, Кривий Ріг

ЛІНГВОМЕНТАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ *ВЛАДА* В УКРАЇНСЬКОМУ АФОРИСТИЧНОМУ КОРПУСІ

У статті досліджено універсальний концепт ВЛАДА та його лінгвоментальну репрезентацію в українському афористичному корпусі. З'ясовано особливості результатів зіткнення семантичного наповнення актуалізованого концепту з концептуальною системою. Виявлено нові знання про концептуалізацію й інтерпретацію відповідного поняття. Семантичне наповнення досліджуваного концепту, вербалізованого в афористичних висловленнях, представлено крізь призму ядерних, приядерних та периферійних елементів. Акцентовано на деяких прийомах досягнення стилістичного ефекту.

Ключові слова: концепт, афористичний корпус, афористичне висловлення, структура, семантичне наповнення.

Продуктування афористичних висловлень та їх герменевтика споконвіків привертала увагу цілої когорти науковців різних часів і різної етнічної належності. І це не випадково. Адже афористичні тексти не лише виступають засобом конденсації образно-логічних думок, але й регулюють життя і діяльність людини, визначають шкалу ціннісних орієнтацій та ідеалів соціуму, являють собою потужне джерело збагачення літературної мови, відповідної мовної підсистеми, сприяють оновленню паремійного корпусу. Вони переконливо демонструють: представники тієї чи тієї національної культури мають вагомий вплив на її формування. Створені видатними особистостями, передовсім митцями, оригінальні, влучні, виразні висловлення легко запам'ятовуються, тому ними завжди можна скористатися в подібних ситуаціях.

Те, що так звані авторські афоризми все частіше стають об'єктом лінгвістичних (і не тільки!) зацікавлень, пов'язують

з особливостями набору їх категорійних ознак, як-от: влучність, лаконічність, образність, експресивність, автосемантичність, глибинність, узагальненість, індивідуальність, повчальність, пізнавальність, вичерпність і т. ін.

Кількість наукових праць, присвячених мовній природі афоризмів, невпинно зростає [див.: Колоїз]. Щоправда, попри суттєві наукові здобутки в царині пареміології загалом та афористики зокрема, що в основному сприяли виробленню єдиної моделі вивчення й опису відповідних одиниць, загальна пареміологічна (афористична) теорія залишається не зовсім викінченою, потребує нових наукових підходів й аналітичної рецепції. А відтак відповідні (семантичний, комунікативний, стилістичний, прагматичний, когнітивний, лінгвокультурологічний, лінгвоментальний і т. ін.) аспекти дослідження авторських афоризмів постійно піддаються критичному аналізу, висловлені ідеї конкретизуються, доповнюються й спонукають до пошуку нових шляхів пізнання.

Сучасні лінгвістичні дослідження непоодинокі засвідчують скерування пошукового вектора пізнання афористичних висловлень у царину концептології. І це цілком закономірно, оскільки афоризми є універсальним способом створення концептуальної картини світу, яка “пов’язана з усім континуумом уявлень знань про світ” і являє собою “підґрунтя мовної картини”, що є засобом експлікації цих знань [Лисиченко : 95–96], модифікують її глибинний філософський зміст: сформовані впродовж багатьох віків ціннісні орієнтири національної культури доповнюються авторськими естетичними поглядами, ідеалами, морально-етичними вподобаннями, що розширює спектр уявлень про те чи те явище, дає змогу будувати нові семантичні парадигми.

Сучасний стан концептологічної теорії окреслює нові перспективи дослідження мовомисленнєвих процесів, спонукає до ґрунтовного дослідження концептуальних систем тієї чи тієї мови на різних етапах її розвитку, різних стилів або структурно-сміслових площин окремих концептів, зокрема й тих, які отримали кваліфікацію універсальних [Попова : 120].

Одним із таких універсальних, наявних у всіх культурах, архетипових, вузлових, значущих у концептосфері та національній свідомості їх носіїв є концепт *ВЛАДА*, що так само неодноразово ставав об'єктом зацікавлення як зарубіжних, так і вітчизняних мовознавців (Т. Алексєєва, А. Аникевич, Л. Гайдученко, В. Гогенко, О. Касаткіна, Ю. Пивоваров, А. Шабанова, О. Шейгал, М. Штуцберг та ін.).

Не викликає жодних спростувань те, що цей концепт репрезентує обсяг знань про відповідну субстанцію, нагромаджений носіями тієї чи тієї лінгвоспільноти, виступає засобом культурної маніфестації, “квінтесенцією” культурного життя різних епох” [Степанов : 40], “служить поясненню одиниць ментальних і психологічних ресурсів нашої свідомості й тієї інформаційної структури, що відображає знання й досвід людини” [Кубрякова : 90]. Як відомо, фокусування та членування відповідного концепту відбувається по-різному в різних лінгвокультурах.

Мета запропонованої статті полягає в тому, аби дослідити лінгвоментальну репрезентацію концепту *ВЛАДА* в українському афористичному корпусі; з'ясувати особливості результатів зіткнення семантичного наповнення актуалізованого концепту з концептуальною системою; виявити нові знання про концептуалізацію й інтерпретацію відповідного поняття.

Зазвичай поняття *влада* сприймається крізь призму загального лексичного значення ‘право та можливість розпоряджатися, керувати ким-, чим-небудь’. Водночас *влада* – явище соціальне, оскільки властиве будь-якій організованій спільноті людей, функціонує на всіх етапах розвитку суспільства для впорядкування стосунків між індивідами, групами, класами, партіями і т. ін. Тому вона реалізується не стільки у сфері особистої, скільки у сфері суспільно-політичної діяльності, співвідноситься з державністю, політичною силою. Звідси, відповідно, й інші словникові дефініції цього поняття: ‘право керувати державою, політичне панування’; ‘керівні державні органи; уряд’; ‘особи, що мають урядові повноваження’ і т. ін.

Структура концепту *ВЛАДА*, що передбачає не тільки інформаційний зміст, представлений певними когнітивними ознаками, які визначають основні риси концептуалізованого предмета, але й чуттєвими образами та інтерпретаційними полями [Попова: 82], помітно модифікується в афористичному корпусі, що, зокрема, зумовлено й категорійними ознаками афоризму. Будучи елементом картини світу, відображеної в колективній та індивідуальній свідомості, концепт *ВЛАДА* передбачає як об'єктивну інформацію, знання, що існують у вигляді чуттєвих образів, так і ті, які ініційовані авторською уявою. Наприклад: *Хочеш втекти від реальності – йди у владні структури* (В. Краснюк); *Коли до влади щоразу приходять випадкові люди, то це вже не випадковість* (С. Коломієць); *Влада – це вам не перукарня: вона обслуговує тільки сама себе* (В. Шамша); *Влада нова, тільки от обличчя у неї старе* (О. Перлюк); *Коли у владі вибирають із двох халеп, то виходить третя – загальнонародна* (Г. Яблонський); *Нижчий щабель розвитку ще не застраховує від зайняття вищого щабля влади* (М. Левицький); *Коли влада повсякчас переходить із рук у руки, то можна сміливо стверджувати, що народ пішов по руках* (В. Ігнатенко); *Ще ніхто не закричав «рятуйте», коли його засмоктувало владне болото!* (Й. Білоскурський) тощо.

Концепт *ВЛАДА* загалом, в українському афористичному корпусі зокрема, вирізняється відносно впорядкованою внутрішньою структурою, яку можна представити у вигляді ядерної бінарної опозиції, що експлікує його смисл, як-от: *ВЛАДА – НАРОД*. Таке протиставлення репрезентує стосунки між суб'єктом / об'єктом впливу, контролю, управління і т. ін. і подекуди є формальним, оскільки, згідно з законом, верховна, найвища влада належить народові. Наприклад: *Найбезправніші у нас олігархи, бо за Конституцією влада належить народові* (В. Ігнатенко); *І президент, і депутати, і вся влада на боці народу. А хто ж тоді на його спині?* (В. Ігнатенко); *Хто наш народ – носій влади чи той, хто її носить на своїх плечах?* (Г. Яблонський); *Влада або на боці народу, або на його шії* (С. Коломієць); *У боротьбі за всенародне щастя можновладцям*

не до народу (С. Коломієць); Влада має той народ, на який заслуговує (М. Левицький); Коли народ ситий, влада може спати спокійно (Г. Каменських); Поважай владу: кожний народ гідний свого уряду (В. Голобородько); Бідний народ, у якого така багата влада (С. Коломієць) (пор.: Найнедоступніша для народу – народна влада (В. Голобородько).

Відповідно до диференціації основних типів політичного режиму (демократичний, тоталітарний, авторитарний) та з огляду на задекларовану форму управління, політичний лад, установлений у сучасній Україні, цілком закономірною є актуалізація семантичного наповнення *ВЛАДА – ДЕМОКРАТІЯ*. Щоправда, індивідуально-авторська інтерпретація відповідної сфери супроводжується аж ніяк не позитивними емоціями: *Демократія – це влада народу, тому можновладці за все, що скоюють, ніякої відповідальності не несуть (О. Перлюк); Демократія – це влада народу через вкладення олігархами у свою виборчу кампанію мільярдів (О. Перлюк); Демократія – це коли вся влада належить народові, а всі органи влади – олігархам (О. Перлюк); Демократія – це влада народу. Але над ким? (Г. Яблонський); Демократія тим сильна, що кожний новий режим себе дискредитує (В. Голобородько); Демократія – це те, що не можна помацати руками, але те, по чому можна потоптатися ногами (О. Перлюк); Демократія – це влада олігархів плюс лохалізація всієї країни (О. Перлюк); Демократія – це влада олігархів плюс бандитизація всієї країни (О. Перлюк); Демократія – це коли за кого не проголосуй, країною будуть правити олігархи (О. Перлюк); Демократія зайшла далеко, але нас посиляють ще далі (С. Коломієць); Демократія поглибилась настільки, що її вже й не видно (О. Перлюк); Демократія – це коли громадяни можуть вибирати, на який із мітингів їм піти, де їм більше заплатять?! (О. Перлюк) тощо. За такого підходу інтерпретаційний вектор водночас скеровується в семантичні площини *ВЛАДА – БЕЗВЛАДДЯ*, *ВЛАДА – АВТОРИТАРИЗМ*, *ВЛАДА – ТИРАНІЯ*, *ВЛАДА – ДИКТАТУРА* і т. ін. та фокусує увагу на актуалізованих лексемах на зразок *безвладдя, авторитаризм, тиран, диктатор* тощо: *Влада безвладдю не перешкода**

(О. Перлюк); *Авторитаризм – авторитет, який має владу і банду соратників* (В. Голобородько); *Кожний тиран стверджує, що влада належить народу* (В. Голобородько); *Багато хто з диктаторів готовий віддати владу народові, аби правити ним одноосібно* (В. Шамша); *Смішний бунт проти диктатора, якого до влади привели самі бунтівники* (В. Шамша); *Тисячі років жили за принципом: “поділяй і владарюй”, аж на якомусь там році здогадалися, що “об’єднуй і владарюй” ще й ефективніше* (Р. Доценко) тощо.

Так звана *демократична влада* репрезентована в афористичних висловленнях і через синонімічну субстантивно-атрибутивну конструкцію з темпоральним актуалізатором *нинішня*, якот: *Нинішня влада надала нам свободу пересування: ми можемо вільно йти на всі чотири сторони* (В. Ігнатенко); *Нинішня влада працює з відкритим забралом: вмостились у високі крісла і в народу все відкрито забрала* (В. Ігнатенко); *Нинішня влада вся виконавча: виконує замовлення кількох сімей* (С. Коломієць); *Від нинішньої влади можеш чекати чого завгодно, а от чого хочеш – не дочекаєшся* (В. Ігнатенко). Зазвичай такі афоризми вирізняються специфічною структурою, де, з одного боку, стверджуються ті чи ті демократичні цінності, з іншого, – відбувається їх заперечення, спростування, а в результаті виявляється, що здобута, виборена демократія керується багатьма недемократичними механізмами і засобами впливу, принципами поведінки і т. ін. Пор. також: *Принцип демократичного централізму: як скаже начальство, так і буде* (Ю. Рибников); *У нашому суспільстві панує цілковите взаєморозуміння: народові не потрібна ця влада, владі не потрібний цей народ* (С. Скоробагатько). Виникає, так би мовити, контраст між очікуванням адресата, яке ґрунтується на його життєвому досвіді, та запропонованим автором результатом: перші асоціації виявляються помилковими і “реабілітуються” після осмислення авторських коментарів.

Семантичне наповнення аналізованого концепту увиразнюється за рахунок різних атрибутивних поширювачів, зокрема *державна, виконавча, законодавча, тіньова, прозора, вертикальна* тощо, афористичні висловлення вияскравлюються

внаслідок розширення структури асоціативних та інтерпретаційних полів. Наприклад: *Чинovníк сильний тим, що має державну владу на правах приватної власності* (В. Шамша); *Таке враження, що органи державної влади у нас відокремлені від держави* (О. Перлюк); *Бійся законодавчої влади, якщо у неї з'явилась виконавча* (В. Голобородько); *Тіньова економіка без тіньової влади стає відкритою* (В. Голобородько); *Прозора влада цікавих не любить* (В. Шамша); *Вертикальна влада паралелей не терпить* (В. Шамша). Відповідні афористичні судження зазвичай вступають у суперечність з об'єктивною дійсністю. Так, скажімо, у політичному житті сучасних демократичних держав державна влада функціонально поділяється на виконавчу, законодавчу та судову. Такі визначальні механізми функціонування влади традиційно називаються гілками влади (пор.: *виконавча влада* – 'одна з гілок державної влади, що володіє прерогативою виконання законів'; *законодавча влада* – 'гілка влади, якій належить виняткова прерогатива приймати нормативні акти, що мають вищу юридичну силу' і т. ін.).

Термінологічне сполучення на зразок *гілка влади*, що свого часу виникло внаслідок метафоризації, трапляється в афористичних висловленнях доволі часто. До того ж зазвичай воно піддається переосмисленню та викликає найрізноманітніші асоціативні образи: *Всього три гілки влади, але й ті геть чисто об'їдені гусінню корупції* (В. Шульга); *Коли владі не вистачає аргументів, вона створює... нові гілки влади* (В. Краснюк); *Оливкова гілка символізує мир, пальмова – перемогу, лаврова – славу. А що символізують гілки влади?!* (В. Вовк); *Буйно квітнуть гілки влади, та, на жаль, не всі плодоносять* (Б. Слюсар); *Що варті гілки влади, якщо на них нічого не родить?* (О. Домницький); *Гілки влади безплідні через постійні політичні бурі* (В. Титечко); *Дехто і на гілках влади поводитьсь так, ніби ніколи не злавив із дерева* (М. Левицький); *Найлегше наламати дров, сидячи на гілках влади* (В. Шамша); *Тому і закон джунглів, що гілки влади переплелись з дубняком* (Ф. Боднар). Такі афоризми ілюструють оригінальну індивідуально-творчу компетенцію їх авторів, що, кодуючи відповідний смисл, праг-

нучи оновити енергію узуальної термінологічної сполуки, нібито вдаються до її “перезарядки” для подальшого ефективного розряду. Це стосується зокрема і таких мовних одиниць, якот: *ешелон влади, коридор влади, вертикаль влади, пропорційна система, прожитковий мінімум, правосуддя* і т. ін. Наприклад: *В ешелонах влади не всі вагони літерні – є й причепні «телячі»* (Г. Яблонський); *Навіщо формувати новий ешелон влади, якщо старий ще не відправлено по етапу?* (С. Скоробагатько); *Комедія у вищих ешелонах влади – це завше трагедія для низів* (О. Перлюк); *Вихід є. Але найважче його знайти в коридорах влади* (С. Коломієць); *За темних коридорів влади не сподівайся на світло в кінці тунелю* (Л. Забара); *Якщо вертикаль влади вища за правду, в країні похмуро* (О. Домницький); *Пропорційна система – це наше право у владу вибирати гендлярів, щоб вони могли потім нас з наваром продавати* (Г. Яблонський); *Прожитковий мінімум – це науково обґрунтований підрахунок того, що потрібно народові, аби добре жилося владі* (С. Скоробагатько); *Правосуддя можновладці розуміють як право судити своїх опонентів* (С. Коломієць). Осмислення адресатом проілюстрованих афористичних суджень відбувається в кілька етапів: упізнання певної одиниці (терміна /терміносполучення), її буквалізація (витлумачення в буквальному значенні) та дебуквалізація (відмова від буквального витлумачення).

Державна влада характеризується постійно змінним, неоднотіпним, неоднозначним і неоднолінійним пануванням. Особи, що мають урядові повноваження, право та можливість розпоряджатися, керувати ким-, чим-небудь, диференціюються відповідно до, по-перше, їх належності до тієї чи тієї політичної організації, яка виражає інтереси того чи того суспільного класу або його прошарку, по-друге, можливостей використання відповідних засобів і механізмів впливу. Відтак український афористичний корпус засвідчує фокусування та членування досліджуваного концепту в межах семантичного наповнення *ВЛАДА – ОПОЗИЦІЯ* (пор.: *опозиція* – ‘загальна назва партій, груп, які виступають проти правлячої партії, групи або проти політики уряду’), *ПРАВИ – ЛІВИ* (пор.: *лівий* – ‘прихильник

радикальної політики'; *правий* – 'який дотримується консервативніших поглядів, ніж головна маса членів певної партії'). Наприклад: *До влади "по поняттям", в опозицію – за Конституцією* (Й. Білоскурський); *Опозиція, щоб її не сплутати з владою, має бути вдвічі кращою* (В. Голобородько); *Оптимісти – влада, песимісти – опозиція, а народу доводиться бути реалістом* (О. Домницький); *Оскільки у нас про народ піклуються і праві, і ліві, то за нинішній його стан крайніх не знайдеш* (В. Ігнатенко) тощо.

У переважній своїй частині афоризми демонструють спотворення сутності владних стосунків між суб'єктами та об'єктами влади, оскільки перші, маючи волю до влади, бажання панувати (*Неправда, що у владної верхівки нема високої мети. Є! Будь-якою ціною втриматись за владу* (В. Шамша); *Коли грошей удосталось, хочеться спокою; коли їх багато – галасу, а як надзвичайно багато – влади* (О. Домницький), найчастіше не готові брати на себе пов'язану з цим відповідальність, є некомпетентними, не розуміють сутності справи, стану і настрою підвладних, не вміють послуговуватися ресурсами, не є авторитетними і т. ін., бо діють у власних інтересах, на свій розсуд, користуються необмеженою владою, порушують закон, не зважають на волю й думку інших, спонтанно обирають засоби і методи реалізації влади. Пор.: *Будь-яка влада здатна на самообслуговування, тобто на самодискримінацію* (В. Голобородько); *Кожній партії, кожному можновладцю – по особистому «вектору руху»: кому на схід, кому на захід, а кому й до мавзолею...* (Й. Білоскурський); *Примусь владу слугувати людям, так вона цих людей обдере, наче липку* (О. Перлюк); *Чи не через те, що влада так напружено працює, в суспільстві така напруженість?* (В. Ігнатенко); *Кредо влади: якщо ми допустимо, аби народ порозумнішав, він нас не зрозуміє* (Ф. Боднар); *Владу поміняли на владу, прапор – на прапор, а народу залишили свободу вимирання* (Ю. Рибников); *Владці настирно привчають народ ходити по ниточці, забуваючи, що вона має властивість швидко обриватися* (В. Вовченко) тощо.

Концептуалізація *ВЛАДИ* як антинародного явища, ґрунтованого на недемократичних принципах, відбувається в семантичних наповненнях приядерних та периферійних зон: *ВЛАДА – БОРотьБА* (Головне у боротьбі за владу – брататися з олігархами (О. Перлюк); *Чим крутіша боротьба за владу, тим брудніші прийоми* (Ю. Рибников); *Який би олігархічний клан не виграв боротьбу за владу – програє народ* (О. Перлюк); *ВЛАДА – НЕПОТИЗМ (КУМІВСТВО)* (Влада оновлюється, адже у наших можновладців підрастають діти, племінники, брати (О. Перлюк); *Хто у годівниці влади, той прогодує і правнуків* (Ю. Рибников); *ВЛАДА – ОБМАН* (Відкритість нашої влади забезпечується закритими списками депутатів (О. Перлюк); *Коли влада залишає народ із носом, народ чхає на владу* (Ф. Боднар); *Обурення можновладця: “Я вам дав слово? Якого вам ще біса?!”* (Г. Яблонський); *ВЛАДА – ЗАГРОЗА* (Не запитуйте можновладців, де їхня совість, – вас можуть звинуватити в тероризмі (С. Коломієць); *Не махай на владу рукою, бо розцінять як замах* (В. Ігнатенко); *ВЛАДА – ПРОДАЖНІСТЬ* (За шурхотом банківських купюр владі народ не почути (О. Перлюк); *Влада переходить з лап у лапи* (Ф. Боднар); *ВЛАДА – БІЗНЕС* (Коли бізнес приходить до влади, влада стає бізнесом (В. Шамша); *Найчастіше закордонні інвестиції вкладають у можновладні кишені* (В. Титченко); *ВЛАДА – ОЛІГАРХІЯ* (На кишенькову владу олігархам і гаманцем потрусити не шкода (В. Шамша); *Влада завжди готова допомогти бідному олігарху* (С. Коломієць); *ВЛАДА – КОРУПЦІЯ* (Корупція – це вторинний розпродаж влади за готівку (В. Шамша); *ВЛАДА – ЗЛОЧИННІСТЬ* (Дай злодіям владу, а все інше вони візьмуть собі самі (О. Перлюк); *Коли влада умиває руки, мафія відмиває гроші* (С. Коломієць); *ВЛАДА – НЕДАЛЕКІСТЬ* (Влада для нас – темний ліс, у якому переважно – пеньки, пеньки (В. Куровський); *Немає нічого страшнішого за необмежену владу в руках обмеженої людини* (В. Симоненко); *Тільки допустивши нездар до влади, у нас з’ясовують, на що саме вони здатні* (Г. Яблонський); *ВЛАДА – ЛЕГКОВАЖНІСТЬ* (Дайте Мосьці владу – почне залякувати Слона (Л. Забара); *Важко дожити до*

понеділка, коли у влади сім п'ятниць на тиждні (В. Шамша); ВЛАДА – ПУСТОСЛІВ'Я (Можновладці перевершили всі капіталістичні країни Європи і Америки з кількості обіцянок на душу населення (Ю. Рибников); Нічого не дається так дешево, як обіцянки зверху (Л. Куліш-Зіньків); Якщо влада нічого не може запропонувати сьогодні, вона обіцяє світле майбутнє (Н. Іванків); ВЛАДА – ЖИРУВАННЯ (Можновладці й ладні б затягнути паски, так жити не дозволяють (В. Ігнатенко); ВЛАДА – ХВОРОБА (Жадоба влади – хвороба невиліковна. Рецепт лікування – на цвинтарі (В. Куровський); ВЛАДА – ПОСМІХОВИСЬКО (Ніщо не обходиться народові так дорого, як безплатний цирк в органах влади (О. Перлюк) і т. ін.

Подібні афористичні висловлення переконливо засвідчують: попри класово-організований, політичний характер державної влади й заявлену демократичність в українському суспільстві прибуткові посади роздаються близьким родичам, процвітає родинно-кланова політика, подекуди панує насильство й примус, спотворюються загальнолюдські цінності і т. ін., тому об'єкт такого владарювання, здебільшого слухняно підкорюючись владному суб'єктові, залишається, по суті, безправним і приреченим на нестерпне життя. Пор.: *Коли життя нестерпне, то одне з двох: або глуха влада, або німий народ (О. Домницький); Поспівчуйте ситій владі: їй не так-то легко йти в авангарді голодного народу (О. Домницький); Бідних багато, але тих, хто при владі, – таких жодного (С. Коломієць); По вертикалі – сильна влада, по горизонталі – розбиті дороги, безправні громадяни, самодури-начальники (С. Коломієць); Після виборів народ біля розбитого корита, влада – біля повного (С. Коломієць); Коли владоможці кажуть: “Ми будемо жити краще!”, хочеться спитати: “А ми?” (В. Шамша); Яку державу ми будемо – невідомо, зате відомо, які хороми будують можновладці для себе (С. Коломієць) тощо.*

У такий спосіб у межах досліджуваного афористичного корпусу здійснюється інтерпретація сутності влади, по-новому осмислюються її філософські та психологічні аспекти, розкривається глибинна психологічна мотивація жадоби, прагнення до

влади, виокремлюються негативні морально-етичні наслідки перебування при владі, декларуються стратегічні принципи боротьби за неї. Актуалізуються найрізноманітніші лексеми, які в сукупності вияскравлюють відповідний концепт, сприяють побудові певних образів, ґрунтованих на пізнавальній діяльності як суспільства, так і особистості, репрезентують не лише комплексну, енциклопедичну інформацію про відображуване явище.

Отже, афоризми репрезентують широкий семантичний спектр концепту *ВЛАДА*, значно розширюють структуру асоціативно-образних та інтерпретаційних полів, апелюють до проблем, актуалізованих в умовах сьогодення, спонукають до переосмислення владних (суб'єктно-об'єктних) стосунків, які мали б відповідати сучасним демократичним принципам.

Концепт *ВЛАДА* потребує комплексного дослідження, ґрунтованого на систематизації розмаїтого фактичного матеріалу крізь призму найновіших мовознавчих здобутків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колоїз Ж. В. Українська пареміологія : [навчальний посібник] / Ж. В. Колоїз, Н. М. Малюга, Н. Н. Шарманова; за ред. Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ “КНУ”, 2014. – 349 с.
2. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. В. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина; под общ. ред. Е. С. Кубряковой. – М. : МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. – 245 с.
3. Лисиченко Л. А. Мовна картина світу та її рівні / Л. А. Лисиченко // Лисиченко Л. А. Ці невичерпні глибини мови : [монографія]. – Х. : Основа, 2001. – С. 95–114.
4. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – М. : АСТ : Восток-Запад, 2007. – 314 с.
5. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования / Ю. С. Степанов. – М. : Языки русской культуры, 1997. – 824 с.

REFERENCES

1. Koloyiz Zh.V., Malyuga N.M., Sharmanova N.N. (2014) *Ukrayinska paremiologiya [Ukrainian paremiology: textbook]*. Kryvyj Rig: KPI DVNZ “KNU”, 349 p. (in Ukrainian).
2. Kubryakova E.S. (ed), Demjankov V. V., Pankrac Ju.G., Luzina L.G. (1997) *Kratkij slovar kognitivnyh terminov [Brief dictionary of cognitive terms]*. Moskva: MGU im. M.V. Lomonosova, 245 p. (in Russian).

3. Lysychenko L.A. (2001) *Movna kartyna svitu ta yiyi rivni* [*The language picture of the world and its levels*]. L.A. Lysychenko. *Ci nevycherpni glybiny movy* [*This boundless language deepness*]. Kharkiv: Osnova, pp. 95-114 (in Ukrainian).

4. Popova Z.D., Sternin I. A. (2007) *Kognitivnaja lingvistika* [*Cognitive linguistics*]. Moskva: AST : Vostok-Zapad, 314 p. (in Russian).

5. Stepanov Ju.S. (1997) *Konstanty. Slovar russkoj kultury. Opyt issledovanija* [*Constants. Dictionary of Russian culture. Research experience*]. Moskva: Jazyki russkoj kultury, 824 p. (in Russian).

Стаття надійшла до редколегії 06.07.15

Жанна Колоиз, д-р філол. наук, проф.
ГВУЗ “Криворозжский національний університет”, Кривой Рог

Лингвоментальная репрезентация концепта ВЛАСТЬ в украинском афористическом корпусе

В статье исследуется универсальный концепт ВЛАСТЬ и его лингвоментальная репрезентация в украинском афористическом корпусе. Выясняются особенности результатов столкновения семантического наполнения актуализированного концепта с концептуальной системой. Выявляются новые знания о концептуализации и интерпретации соответствующего понятия. Семантическое наполнение исследуемого концепта, вербализованного в афористических высказываниях, представляется сквозь призму ядерных, приядерных и периферийных элементов. Акцентируется внимание на некоторых приемах достижения стилистического эффекта.

Ключевые слова: концепт, афористический корпус, афористическое высказывание, структура, семантическое наполнение.

Zhanna Koloiz, Dr Hab., Prof
State Higher Education Establishment “Kryvyi Rih National University”, Kryvyi Rih

Linguistic and mental representation of POWER concept in Ukrainian aphoristic set

This article deals with the universal POWER concept and its linguistic and mental representation in the Ukrainian aphoristic set. The paper focuses on revealing the features of semantic content collision within the investigated concept and the conceptual system. This investigation demonstrates the new knowledge about the conceptualization and interpretation of the relevant concept. The semantic content of the studied concept is verbalized in the aphoristic set. It is presented through the prism of nuclear, circumnuclear and peripheral elements. The author also describes a number of techniques used to achieve certain stylistic effects.

Keywords: concept, aphoristic set, gnomic expression, structure, semantic content.